

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Kompletterande promemoria till betänkandet Personuppgiftsbehandling för forskningsändamål (SOU 2017:50)

Datainspektionen har granskat promemorian utifrån myndighetens uppgift att verka för att människor skyddas mot att deras personliga integritet kränks genom behandling av personuppgifter. Inspektionen lämnar följande synpunkter.

Enligt artikel 3.2 dataskyddsförordningen ska förordningen tillämpas på behandling av personuppgifter som avser registrerade som befinner sig i unionen och som utförs av en personuppgiftsansvarig eller ett personuppgiftsbiträde som inte är etablerad i unionen om behandlingen har anknytning till

- a) utbudande av varor eller tjänster till sådana registrerade i unionen, oavsett om dessa varor eller tjänster erbjuds kostnadsfritt eller inte, eller
- b) övervakning av deras beteende så länge beteendet sker inom unionen.

En väsentlig skillnad mellan nu gällande dataskyddsbestämmelser och dataskyddsförordningen är därmed att förordningen under vissa förutsättningar även kommer vara tillämplig på personuppgiftsansvariga som är etablerade i tredje land, även om behandlingen av personuppgifter inte använder sig av utrustning som finns i Sverige, jfr 4 § personuppgiftslagen. Med hänsyn till detta behöver det analyseras i vilken utsträckning nationella bestämmelser som kompletterar dataskyddsförordningen ska vara tillämpliga på personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden som är etablerade i tredje land.

I promemorian görs bedömningen att behandling av personuppgifter för forskningsändamål inte har någon anknytning till utbudande av varor eller

tjänster till registrerade i Sverige, eller övervakning av registrerades beteende i Sverige. Mot bakgrund av detta föreslår promemorian att forskningsdatalagen ska tillämpas vid personuppgiftsbehandling för forskningsändamål som utförs av personuppgiftsansvariga eller personuppgiftsbiträden som är etablerade i Sverige, om behandlingen utförs inom ramen för verksamhet som bedrivs vid verksamhetsställen här i landet.

Datainspektionen vill dock understryka att begreppet *övervakning* enligt artikel 3.2 b dataskyddsförordningen ännu inte har kunnat tolkas i samband med prövning i domstol. Viss ledning avseende hur begreppet bör tolkas finns dock i skäl 24.

I detta sammanhang bör man beakta att i svensk rätt ges begreppet övervakning en bred definition, vilket man bland annat kan se i resonemanget i förarbetena till 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen. I dessa förarbeten beskriver regeringen ett flertal exempel på vad som kan utgöra kartläggning respektive övervakning. Regeringen konstaterade att en del åtgärder som innebär kartläggning samtidigt även kan innebära övervakning och bedömde att det således inte är möjligt att göra en tydlig gränsdragning mellan åtgärder som har effekter av det ena eller andra slaget. Regeringen ansåg att behovet av ett utökat integritetsskydd gör sig starkast gällande i förhållande till åtgärder som innebär kartläggning eller övervakning av enskildas personliga förhållanden. Regeringen lyfte fram det faktum att dagens snabba tekniska utveckling medför att nya metoder kommer att utvecklas som möjliggör övervakning och kartläggning i andra former än vad som för närvarande är möjligt. Liksom nuvarande metoder för övervakning och kartläggning kan emellertid även de nya metoderna förväntas leda till ingrepp i enskildas integritet som är av varierande karaktär, intensitet och omfattning, (jfr prop. 2009/10:80 s. 179-181).

Det finns även anledning att ta hänsyn till hur den aktuella bestämmelsen är utformad på andra språk. I exempelvis den engelska utgåvan av förordningen används begreppet *monitoring* snarare än *surveillance*, vilket kan indikera att begreppet bör tolkas mindre strikt än i promemorian.

Om forskningsdatalagens tillämpning begränsas på det sätt promemorian föreslår samtidigt som begreppet övervakning, enligt artikel 3.2 b, vid en rättslig prövning visar sig omfatta mer än promemorians bedömning, kan det

uppstå tillämpningsproblem för personuppgiftsansvariga etablerade i tredje land.

Ett exempel på detta är om ett universitet etablerat i tredje land genomför forskning på det medicinska området, som omfattar behandling av uppgifter om hälsa. Universitetet kommer i sådana fall att omfattas av dataskyddsförordningens förbud mot behandling av känsliga personuppgifter, samtidigt som forskningsdatalagens bestämmelser – som bland annat utgör grund för undantaget från förbudet att behandla känsliga personuppgifter enligt artikel 9.2 j – inte är tillämpliga.

Datainspektionen anser, mot bakgrund av vad som ovan anförts, att det finns anledning att i det fortsatta lagstiftningsarbetet analysera huruvida en personuppgiftsansvarig som är etablerad i tredje land och som behandlar personuppgifter som rör registrerade i Sverige för forskningsändamål kan komma omfattas av dataskyddsförordningens bestämmelser och mot bakgrund av denna analys bedöma huruvida det finns anledning att utsträcka forskningsdatalagens tillämpningsområde, så att det även omfattar personuppgiftsansvariga och personuppgiftsbiträden etablerade i tredje land.

Detta yttrande har beslutats av enhetschefen Katarina Tullstedt efter föredragning av juristen Mattias Sandström.

Katarina Tullstedt

Mattias Sandström